

2. Verzekeren

Wat is ...

Het leven zit vol met onverwachte gebeurtenissen. Daar is weinig tot niets aan te veranderen. Deze gebeurtenissen kunnen plezierig maar ook onplezierig zijn. Een deel van de onverwachte gebeurtenissen heeft financiële gevolgen. Natuurlijk; het winnen van een loterij is plezierig en wenselijk. Dat geldt ook voor salarisverhogingen of het krijgen van een erfenis. Onplezierig wordt het pas als het geld gaat kosten. Als je het kunt betalen valt het nog wel mee. Wat als je het niet kunt betalen? Laat ik eens een eenvoudig voorbeeld nemen. Je krijgt een lekke band met je fiets . Dit kun je laten repareren of zelf doen. Waarschijnlijk kost het een paar dubbeltjes als je het zelf doet. Een paar euro als de fietsenmaker het voor je doet. De kosten zijn beperkt en voor de meesten van ons wel betaalbaar. Dat wordt anders als je fiets gestolen wordt. Dan heb je het snel over een paar honderd of misschien wel een paar duizend euro. De groep Nederlanders die dit even zo kunnen betalen is een stuk kleiner dan bij de lekke fietsenband. Er is dan sprake van een forse financiële tegenvaller. Misschien wel van een onbetaalbare gebeurtenis. Hiervoor is verzekeren uitgevonden.

Omdat niet alle fietsen gestolen worden kun je met een groep mensen afspreken om gezamenlijk geld in een spaarpotje te doen. Als jouw fiets gestolen wordt, dan ontvang je uit deze pot een vergoeding. Het maken van deze afspraken wordt verzekeren genoemd. Gezamenlijk leg je geld in, de premie. Vastgelegd wordt onder welke voorwaarden je een vergoeding krijgt. Dat wordt de polis genoemd. De beheerder van het spaarpotje noemen we verzekeraar. Eenvoudig toch? Nou nee. Allereerst moeten er voldoende mensen zijn die premie willen

inleggen. Als alleen mensen aan deze verzekering deelnemen die zeker weten dat hun fiets dit jaar gestolen wordt, dan is de premie gelijk aan de schade. Door de groep groot te maken en het risico op diefstal te verspreiden kan de premie beperkt zijn. De hoogte van de premie is afhankelijk van hoe vaak de diefstal voorkomt en hoeveel mensen hier aan mee doen. Dan komen er nog kosten bij. De verzekeraar moet de premie inzamelen. De polissen verspreiden en de schades uitkeren. Dat doet een verzekeraar niet voor niets. Dat noemen wij de uitvoeringskosten. De hoogte hiervan wordt bepaald door hoe slim de verzekeraar zijn taken uitvoert. Als derde moeten de voorwaarden vastgesteld en bewaakt worden. Hoe vaak betalen we de premie? Moet je aangifte van de diefstal doen? Moet de fiets op slot staan en wat voor type sloten moeten er op? Hoe moet je aantonen dat je de fiets op slot hebt weggezet. Een simpele diefstalverzekering wordt op deze manier al snel een complexe polis met veel tekst. Tot zover lijkt mij dit begrijpbaar over te komen. Of haakt u nu al af?

Verzekeren is het afdekken van een financieel risico van een onzekere gebeurtenis waarvan je weet dat je de financiële volgen ervan niet kunt betalen. Misschien ook niet wil betalen omdat je je geld liever aan iets anders besteed. Belangrijk hierbij is te weten dat iedere verzekerde dit doet vanuit een volstrekt eigen belang. Dit wordt het “welgemeend eigen belang” genoemd. Hij of zij heeft namelijk geen enkel belang erbij dat een andere verzekerde de schade vergoed krijgt. Het gaat alleen om de eigen schade. Eigenlijk een erg egoïstisch benadering waarbij je afhankelijk bent van de goedheid van anderen. Ik ga daar in het hoofdstuk “SOLIDARITEIT” nog verder op in.

Geschiedenis

Je denkt misschien dat verzekeren iets van de moderne tijd is, of slechts een paar honderd jaar oud is. Ik kan je verklappen dat je het mis hebt en gedeeltelijk ook gelijk. Ik ga niet de totale geschiedenis beschrijven, wel een paar interessante weetjes.

De huidige vorm van verzekeren kent zijn oorsprong eind 17^e en begin 18^e eeuw. Het is tijd van welvaart maar ook van armoe. De tijd waarin de bedrijven ontstaan, de industrialisatie. Een tijd waarin meer mensen bezittingen krijgen. Al is dat nu moeilijk voor te stellen. Nagenoeg alle huidige verzekeraars in Nederland kennen hun oorsprong ergens tussen begin en midden 1800. Achmea kent zijn oorsprong in Achlum, Friesland. In 1811 is daar een coöperatie van 39 boeren ontstaan die hun boerderijen tegen brand wilden verzekeren. Aegon is bijvoorbeeld ontstaan uit Momento Mori dat in 1844 opgericht is. Nationale Nederlanden is ontstaan uit de Nederlanden van 1845. Zoals de naam al zegt, opgericht in 1845. Zo kan ik nog wel even doorgaan.

Onze kapitalistische wereld is aanleiding geweest voor de groei van verzekeringen en verzekeringsbedrijven. In communistische landen is deze groei veel minder geweest. Het klopt dat onze leefwereld de bedrijfstak verzekeringen groot gemaakt heeft. Dat geldt trouwens ook voor banken en aanverwante financiële bedrijven.

Voor zover de geschiedkundigen hebben kunnen nagaan is de eerste vorm van verzekeringen te vinden omstreeks 1.800 jaar voor de start van onze jaartelling. Bijna 4.000 jaar geleden is in het Babylonische Rijk een wet gemaakt die handelaren moesten beschermen. Dat is bekend geworden als de code van

koning Hammurabi. Zijn koninkrijk bestond van ongeveer 1795 tot 1750 voor Christus. In die tijd begon handel te ontstaan. Voor het eerst werden er veel geproduceerd. Niet alleen voor eigen gebruik, juist ook voor de verkoop. De handel begon vorm te krijgen. Dat gold ook voor de misdaad. Karavanen werden overvallen. Ook natuurrampen vonden toen al plaats. De kostbare handelswaar ging weleens verloren. Om de risicovolle transporten toch plaats te kunnen laten vinden werd een document opgesteld. Daarin stelde de stad zich garant voor de levering van de waar. Dit document bestond uit twee exemplaren. Eentje voor de “verzekeraar”, de stad waar de goederen vandaan kwamen. Het andere exemplaar was voor de handelaar, de verzekeringsnemer. En weet je hoe een stad destijds genoemd werd? Polis! Een naam die heden ten dage nog gebruikt wordt voor het verzekeringsdocument. De naam polis als aanduiding voor stad is ook blijven voortbestaan. Grote wereldsteden noemen wij ook wel Metropool.

Dit stukje (verzekerings)geschiedenis is bijzonder. Het vond plaatst in streken waar ook onze huidige beschaving ontstaan is. Streken die wij nu kennen als Syrië, Libanon, Irak en Iran. Een gebied dat wij in de oudheid kenden onder de namen Babylonië en Mesopotamië. Des te vreemder is het dat deze gebieden nu behoren tot de haarden van spanningen in onze wereld. Een gebied waar veel vluchtelingen vandaan komen. Ik ben echter geen boek over de wereld geschiedenis aan het schrijven. Het blijft bij deze constatering.

De Nederlandse handel en scheepvaart bloeit in de gouden eeuw. Ook daar zie je verschillende vormen van verzekeringen. De VOC (Verenigde Oost-indische Compagnie) voorop. Schepen en scheepsladingen gingen nogal eens verloren. Verzekeren verzachte het financiële leed. In de gouden eeuw begon ook de

medische wetenschap zich verder te ontplooiën. Chirurgijnen wilden ook toen al een fatsoenlijke vergoeding voor hun medische werk. Het was ook de tijd van de gilden. Mensen uit dezelfde beroepsgroep verenigden zich in gilden. Je had bijvoorbeeld gilden voor bakkers of timmerlieden. Ook rijkere kooplieden waren vrijwel altijd verenigd in een gilde. Een aantal gilden hadden een verenigingskas om onverwachte kosten van hun leden te dekken. Feitelijk een soort verzekeringspot, ondermeer om de chirurgijnen te kunnen betalen. De Franse bezetting van rond 1800 maakt een einde aan deze gilden. Daarmee komt een eind aan deze vorm van verzekeren. Het is niet vreemd dat daarna andere verzekeringsvormen beginnen te ontstaan.

Soorten verzekeringen

Je kunt je voor veel dingen verzekeren. Het soort risico dat je verzekert bepaalt hoe de verzekering heet. Wij kennen allemaal wel de auto-, opstal- en inboedelverzekering. Dit is een soortverzekering dat schade aan tastbare dingen vergoed. Het betreft ook de schade aan immateriële dingen. Deze schade kent verschillende vormen zoals diefstal en beschadiging. Je betaalt premie zodat de verzekeringsmaatschappij de eventuele schade kan vergoeden die optreedt bij een gebeurtenis. Deze verzekeringen worden dan ook “schadeverzekeringen” genoemd.

Dan heb je ook verzekeringen die betalingen aan jou verrichten wanneer je een bepaalde leeftijd hebt gehaald. Je betaalt jaarlijks een premie –inleg genoemd – en vanaf een van tevoren bepaalde leeftijd krijg je jaarlijks een uitkering zolang jij of jouw partner leeft. Ook kan het zijn dat juist bij overlijden geld wordt uitgekeerd aan de nabestaanden. De betalingen hebben tot doel om het inkomen van de verzekeringsnemer of

nabestaande veilig te stellen. De naam voor deze verzekering zit opgesloten in het doel ervan. Wij noemen dit de Levensverzekeringen. Het bijzondere aan Levensverzekeringen is dat de uitvaart- of begrafenisverzekering hier niet toe gerekend wordt. Deze hoort bij de Schadeverzekeringen thuis. De gebeurtenis leidt tot een financiële schade, zijnde de kosten van de uitvaart. Daar hebben de instanties ooit toe besloten.

Een derde soort verzekering is de Pensioenverzekering. De lijkt trouwens behoorlijk op de Levensverzekering en wordt vaak hiermee in één naam genoemd. Het grootste verschil tussen een Levens- en Pensioenverzekering is dat de laatstgenoemde uitgaat van de salarishoogte van de verzekeringnemer. Voor de Levensverzekering kan de verzekeringnemer zelf een hoogte vast stellen. Deelname aan een Pensioenverzekering wordt verplicht gesteld via de CAO. Deelname aan een Levensverzekering is altijd vrijwillig.

Een vierde categorie zijn de volksverzekeringen. Deze worden door de overheid vastgesteld en beheerd. Bekende verzekeringen zijn ondermeer de AOW uitkering (Algemene Ouderdomswet), de uitkeringen in het kader van de Wlz (wet langdurige zorg) en de Anw (Algemene nabestaanden wet). De premie wordt door de overheid vastgesteld en geïncasseerd. Deels loopt dit over inhoudingen op het bruto salaris en deels door werkgeversbijdragen. Deelname aan deze verzekeringen is verplicht voor iedereen. Een uitzondering wordt gevormd door zogeheten gemoedsbezwaarden. Dat zijn Nederlanders die uit (geloofs)principe tegen verzekeringen zijn. Zij hoeven deze premies niet te betalen. Nu denk je misschien; “dan word ik wel gemoedsbezwaarde en hou ik geld over”. Dan heb ik een teleurstelling voor je. Als gemoedsbezwaarde krijg je te maken met een extra belastingheffing.

En laat deze nu net zo hoog zijn als de premie. Onze overheid is blijkbaar niet helemaal gek.

Tot slot hebben we ook nog een vijfde categorie. Die wordt gevormd door de werknemersverzekeringen, ook wel sociale verzekeringen genoemd. Dit betreffen uitkeringen voor het geval iemand werkeloos of ziek wordt. Deze uitkeringen dienen ter vervanging van je inkomen. De premie hiervoor wordt ingehouden op je salaris en/of door je werkgever betaald. Deze verzekeringen gelden niet voor zelfstandigen en ondernemers. Sterker nog; zij zijn aangewezen op een aparte vorm van deze verzekeringen, geheten de Inkomensverzekeringen. De Werknemersverzekeringen worden uitgevoerd door het UWV en soms door de werkgever zelf. De werkgever kan zich trouwens herverzekeren bij een particuliere verzekeringsmaatschappij. De Inkomens verzekeringen zijn ondergebracht bij verzekeringsmaatschappijen. Een enkele keer worden ze ondergebracht bij het UWV.

Hè, maar er is toch nog een zesde soort? Daar waar dit boek over gaat? Onze beroemde zorgverzekering? Laat ik deze droom om zeep helpen. De zorgverzekeringen behoren gewoon tot de categorie Schadeverzekeringen. Het betreft onzekere gebeurtenissen met een onzeker financiële gevolgen. Deze financiële gevolgen beperken zich tot de kosten van behandeling en medicijnen. Ook de kosten van enkele hulpmiddelen behoren hiertoe.

In het volgende hoofdstuk ga ik dieper op het fenomeen zorgverzekeren in. Dat moet ook wel omdat zorgverzekeren een belangrijk onderdeel van ons zorgstelsel is.

Wat moet je verzekeren?

Nederland behoort tot de landen met de hoogste graad van verzekeren. Nederlanders zijn blijkbaar gek op zekerheid. Je kunt bijvoorbeeld verzekeringen afsluiten voor sneeuwgarantie of het maximaal aantal regendagen tijdens je vakantie. Eigenlijk is niks te gek. Zekerheid zoeken is trouwens niet vreemd. De meest eenvoudige behoefte van de mens betreft lichamelijke aspecten zoals eten, drinken, slapen. Beweging en sex horen daar ook bij volgens deskundigen zoals Maslov. Deze lichamelijke behoefte worden direct gevolgd door behoefte aan veiligheid en zekerheid. Voorbeelden daarvan zijn huisvesting, woonomgeving en relatie. Verzekeren draagt natuurlijk veel bij aan het gevoel van zekerheid. Dat spreekt voor zich. Je betaalt er wel een premie voor.

Wat moet je nu wel en niet gaan verzekeren? Zoals ik in het begin van dit hoofdstuk al stel; “Verzekeren is het afdekken van een financieel risico van een onzekere gebeurtenis waarvan je weet dat je de financiële volgen ervan niet kunt of wilt betalen “ Dat is voor iedereen verschillend. Dat hangt af van hoe dik je portemonnee is. Of je wel een risico wil nemen ondanks het feit de je het risico best financieel kunt dragen. Het gaat om welgemeend eigen belang.

Ik durf te stellen dat verzekeren = rekenen. Hierbij moet je niet alleen kijken naar de hoogte van de premie en de vergoedingen die daar tegenover staan. Je moet ook de kansen kennen dat de onverwachte gebeurtenis optreedt. Ook moet je de premie kunnen opbrengen. Misschien wil je je wel verzekeren, maar heb je het geld voor de premie niet. Je koopt een auto en kunt net de verplichte WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid) betalen. Als je de casco verzekering (all risk) niet kunt betalen, dan loop je een risico dat je niets meer hebt als jezelf een auto ongeluk veroorzaakt. Hier kun je nog zeggen

van “eigen schuld, dikke bult”. Had dan geen auto aangeschaft en had je vervoer anders geregeld. Schrijnend wordt het als je portemonnee bepaalt dat je een zorgverzekering neemt met een hoog vrijwillig eigen risico van bijvoorbeeld € 500, bovenop het wettelijk verplichte eigen risico. Als je in zo’n geval iets overkomt, dan moet je iets betalen waar je geen geld voor hebt. Dit geldt vooral voor mensen die van een kleine uitkering rond moeten komen of alleen het minimum loon hebben. Dit vind ik één van de uitvoeringsfouten van ons zorgstelsel. Daar kom ik nog uitgebreid op terug.